

Universitat de València

Facultat de Dret

**PROTOCOL ACADÈMIC DOCENT PER ALS
GRAUS EN:**

DRET

CIÈNCIES POLÍTIQUES I DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

CRIMINOLOGIA

Introducció

Ara que ha acabat la implantació dels nous graus de la Facultat de Dret, d'acord amb el procés de reforma dels ensenyaments superiors en el marc d'un mateix espai europeu d'ensenyament superior, és el moment d'actualitzar i revisar el protocol academicodocent que hi havia fins ara, i mirar de millorar alhora la qualitat de la nostra docència en favor de l'estudiant.

Com tothom sap, la reforma ha implicat no solament l'entrada en vigor dels nous plans d'estudis, sinó també un canvi en les metodologies d'ensenyament-aprenentatge.

Aquest protocol estableix el contingut bàsic d'un model de docència per a tots els graus que imparteix la Facultat de Dret. Els aspectes essencials del model docent són els següents:

1. La importància dels objectius competencials. La determinació de les competències en les guies acadèmiques és un instrument que serveix per concretar els objectius de la titulació i els perfils que es pretenen. D'aquesta manera, també serveixen per avaluar la suficiència del nivell assolit pels alumnes en cadascuna de les matèries.

2. La potenciació de l'aprenentatge autònom de l'alumne. Aquest objectiu es realitza mitjançant les mesures següents:

a. L'adopció universal del sistema europeu de transferència de crèdits i la corresponent equivalència en hores de treball de l'estudiant.

b. La reducció d'hores presencials.

c. L'augment de les activitats que fan servir metodologies actives d'ensenyament-aprenentatge, amb combinació equilibrada d'activitats teòriques, activitats aplicades i activitats teoricopràctiques que impliquen una major participació i autonomia dels estudiants. També, la realització d'activitats docents externes i complementàries (visites a institucions, seminaris amb professionals i acadèmics).

d. La incorporació d'un sistema d'avaluació continuada, en coherència amb les metodologies adoptades.

3. L'existència de grups reduïts per facilitar un ensenyament amb un important component actiu i aplicat, i, opcionalment, de grups agregats per aprofitar les sessions magistrals quan es considere convenient.

4. La coordinació docent del professorat en diversos nivells: coordinadors/es de titulació, de curs/grup i d'assignatura.

5. Les tutories per afavorir l'atenció individualitzada a l'estudiant.

6. La incorporació de les TIC i la utilització docent de la plataforma virtual de la UV.

7. L'existència de delegats de grup per afavorir l'interlocució contínua amb el professorat, el director/a del departament/coordinador/a d'àrea de coneixement, els coordinadors respectius i el Deganat.

A continuació, descrivim el protocol academicodocent concret perquè el coneguen estudiants i professorat, i perquè es complisca.

1. La dedicació dels estudiants.

Les hores de dedicació dels estudiants es compten en crèdits ECTS (RD 1125/2003). Cada crèdit ECTS equival a 25 h de dedicació total de l'estudiant (RD 1125/2003, art. 4.5).

Aquesta dedicació de l'estudiant es pot classificar, de manera orientadora, en tres tipus (RD 1125/2003, art. 3):

a) Les activitats presencials, que solen coincidir amb les classes programades, teòriques i aplicades, han d'ocupar aproximadament un 40% del total d'hores assignades a l'assignatura en crèdits ECTS.

b) Les activitats dirigides, que per essència no són presencials, han d'ocupar aproximadament un 20% de les hores totals de dedicació.

c) El treball autònom de l'estudiant, que no és presencial ni dirigit, ha d'ocupar aproximadament el 40% de les hores de dedicació.

Per exemple: una assignatura de 6 crèdits ECTS, en què cada crèdit compta a raó de 25 hores, ha de tenir 150 hores de dedicació total de l'alumnat, de les quals 60 han de ser de docència presencial, 30 de treball

dirigit i 60 de treball autònom.

2. Les activitats docents o acadèmiques del professorat.

L'Acord de Consell de Govern de desembre de 2007 sobre el *Document de posada en marxa de les noves titulacions*, estableix 10 hores presencials per cada crèdit.

L'aplicació del crèdit ECTS comporta que les metodologies docents utilitzades i els sistemes d'avaluació fomenten l'aprenentatge actiu i autònom de l'estudiant.

També indica que "el concepte genèric d'activitats docents inclou, essencialment, les que segueixen:

- activitats de docència presencial en grup i reglades,
- atenció i seguiment d'aprenentatge autònom,
- preparació d'activitats docents i de materials i
- activitats de coordinació i avaluació".

D'altra banda, manifesta que s'incorpore en el desenvolupament del crèdit ECTS el conjunt de modalitats necessàries (classes de teoria, classes de pràctica, seminaris, tallers, etc.) per a l'adquisició dels coneixements i competències pròpies de cada mòdul".

D'acord amb aquestes indicacions, la proposta de la Facultat de Dret per a totes les seues titulacions és la següent:

Com que 1 crèdit es igual a 10 hores presencials a l'aula, les 10 hores de DOCÈNCIA PRESENCIAL d'aula han d'incloure:

- Docència teòrica.
- Activitats aplicades o activitats que utilitzen metodologies actives d'ensenyament-aprenentatge (es recomana dedicar-hi un terç de les hores presencials): estudi de casos, resolució de problemes, pràctiques d'ordinador, aprenentatge basat en problemes, simulacions, etc.
- Activitats complementàries: seminaris de coordinació, visites,

tutories col·lectives, activitats d'aula... (s'han de realitzar el dia de la setmana habilitat per al grup per fer aquestes activitats).

- Exàmens o proves objectives.

En l'annex trobareu un resum de la distribució horària de professors i estudiants segons els crèdits de les assignatures: 4,5 cr., 6 cr., 7,5 cr. i 9 cr.

El professorat ha de fer servir, tant com siga possible, els nous instruments d'accés al coneixement i incorporar les TIC i l'aula virtual per a les comunicacions amb els estudiants. En aquest sentit, la plataforma docent de la UV és un instrument adequat per afavorir l'aprenentatge, alhora que permet incloure notícies i recursos, coordinar i donar coherència a les assignatures i presentar activitats d'un curs.

3. Competències de les matèries, guies docents i annex del professorat. Sistema d'avaluació.

a) Competències de les matèries.

Com tothom sap, el document marc elaborat pel MEC al febrer de 2003 distingia dos tipus de competències: a) les competències transversals o genèriques (*“relacionades amb la formació integral de les persones”*), que es divideixen en instrumentals, interpersonals i sistèmiques; b) les competències específiques (*“orientació professional que permet que els titulats s'integren al mercat de treball”*).

En la *Propuesta de directrices para la elaboración de títulos universitarios de grado y máster*, de 21 de desembre de 2006, el MEC afirmava que: “Las competencias son una combinación de conocimientos, habilidades (intelectuales, manuales, sociales, etc.), actitudes y valores que capacitarán a un titulado para afrontar con garantías la resolución de problemas o la intervención en un asunto en un contexto académico, profesional o social determinado”.

Pel seu torn, el Reial decret 1393/2007 d'ordenament dels

ensenyaments universitaris estableix que les competències indicades als plans d'estudis han de ser avaluables, i per tant hi han d'haver resultats d'aprenentatge.

Els resultats d'aprenentatge són un correlat directe de les competències, de les quals constitueixen la manifestació activa, observable i evaluable. El document del Parlament i del Consell Europeu d'abril de 2008 *sobre l'establiment d'un marc europeu de qualificacions per a l'aprenentatge al llarg de tota la vida* els definia com "declaracions sobre allò que un estudiant sap, entén i és capaç de fer per acomplir un procés d'aprenentatge, definit en termes de coneixements, habilitats i competències" (*statements of what a learner knows, understands and is able to do on completion of a learning process, which are defined in terms of knowledge, skills and competence*).

b. Guies docents o acadèmiques i annex del professorat (cronograma).

b.1 La guia docent o acadèmica.

En aquest sentit, l'article 129 dels Estatus de la nostra Universitat estableix que: "El professorat responsable de cadascun dels ensenyaments ha de presentar un programa juntament amb una exposició dels objectius, bibliografia i sistema d'avaluació, o si escau, una guia docent, perquè el departament i el centre, mitjançant la comissió acadèmica del títol corresponent, comproven l'adequació als continguts fixats per a la matèria en el pla d'estudis. Els programes s'han de fer públics **abans de l'inici de la matricula de cada curs acadèmic**".

Segons que estableix la plantilla per a guies docents de les titulacions de grau, hi ha **una única guia docent per cada codi d'assignatura**, amb independència dels grups o titulacions en què s'impartisca la matèria. Ha d'incloure la informació següent:

- *Fitxa identificativa*: Codi i nom de l'assignatura i curs acadèmic. També el professorat coordinador de l'assignatura.
- *Resum de l'assignatura*, que permeti donar una idea general dels

continguts, la seua localització o justificació dins del pla d'estudis.

- *Coneixements previs*, és a dir, restriccions de matrícula o recomanacions de caire més genèric.
- *Competències del pla de estudis que té l'assignatura*. Aquesta informació ha de ser un subconjunt d'allò que s'indica en la memòria de verificació del títol per a la matèria/mòdul en què s'integra l'assignatura.
- *Resultats d'aprenentatge*, que ha d'especificar les competències objecte de l'assignatura. Si en la memòria de verificació s'han indicat resultats d'aprenentatge per a la matèria/mòdul en què s'integra l'assignatura, la informació que s'indique en aquest apartat ha de ser coherent amb la memòria.
- *Descripció de continguts*, estructurats en unitats temàtiques, que poden correspondre amb temes, lliçons o qualsevol altra forma d'estructuració. Cada unitat temàtica té un número d'ordre, un nom i una descripció.
- *Volum de treball*. En aquest apartat es reflecteixen les activitats docents previstes i la seua càrrega de treball (amb hores) per a l'estudiant. Com que les OCA corresponents estableixen les activitats docents de caràcter presencial, cal reflectir-hi els tipus d'activitats no presencials, tenint en compte que aquestes activitats suposen una càrrega de treball igual al nombre de crèdits de l'assignatura multiplicat per 25 menys les hores destinades a activitats presencials.
- *Metodologia docent* utilitzada en l'assignatura, que ha de ser coherent amb el que s'ha indicat en la memòria de verificació del títol per a la matèria/mòdul en què s'integra l'assignatura.
- *Avaluació*. Ha de descriu el sistema d'avaluació, que ha de ser coherent amb el que s'indica en la memòria de verificació, modificada el 2014, i amb l'article 130 dels Estatuts. **Aquest és el sistema d'avaluació que es considera oficial si hi ha alguna reclamació sobre la qualificació de l'assignatura.**
- *Referències*. Ha d'incloure la llista de referència per a l'assignatura, típicament llibres, però també s'hi pot fer consar referències web o altre

tipus de material. S'organitzen en referències de caràcter bàsic i complementari.

A la fi de cada curs, els departaments han de trametre les modificacions a les guies acadèmiques del curs següent perquè les approve la comissió acadèmica del títol corresponent. La CAT ha de vetlar per la seua publicació en la web de la Universitat.

b.2 L'annex del professorat.

El professorat que imparteix l'assignatura segons el POD aprovat pel Consell del Departament, ha de publicar abans de l'inici de les classes corresponents, preferentment en l'aula virtual, l'annex a la guia docent.

L'annex a la guia docent ha de incloure:

- a) La concreció de la metodologia docent que es farà servir durant el curs.
- b) Les condicions i la concreció de cada tipus de prova d'avaluació.
- c) El cronograma de desenvolupament de la docència del curs.
- d) La concreció de totes les activitats d'avaluació continuada.

El professorat que imparteix l'assignatura pot actualitzar el cronograma, si cal.

Correspon als departaments vetlar:

1. Perquè només hi haja un annex per grup, independentment dels professors implicats en la docència.

2. Perquè el contingut de l'annex no es contradiga amb la guia acadèmica de l'assignatura. Recordem que si hi ha alguna reclamació sobre la qualificació de l'assignatura, el sistema especificat en la guia acadèmica és el que es considera oficial.

3. Perquè s'envie una còpia de l'annex del professorat al coordinador/a del títol corresponent abans de l'inici del quadrimestre o de l'inici de la docència de la assignatura.

Correspon al coordinador/a del títol enviar una còpia dels annexos als coordinadors de grup i/o de curs perquè elaboren un calendari comú

d'activitats avaluables per a cada grup/curs; i també perquè puguem detectar i esmenar acumulacions d'activitats avaluables en les mateixes dates.

c. El sistema d'avaluació.

El sistema d'avaluació ha de quedar reflectit en la guia docent, la qual ha de donar informació substancial, clara i precisa sobre el sistema d'avaluació de l'assignatura. Si no s'ha inclòs en la guia acadèmica les condicions i la concreció del tipus de prova i de totes les activitats d'avaluació, s'han d'incloure necessàriament en l'annex del professor.

L'avaluació ha de consistir en una prova global i en un conjunt d'activitats d'avaluació contínua. La prova global ha de ser de concepció integral, de manera que es garantisca que l'alumnat ha assolit els objectius de la matèria exposats en la guia acadèmica, tant pel que fa als coneixements que cal adquirir, com pel que fa a les habilitats i aptituds que cal desenvolupar.

Tant la prova global com el conjunt d'activitats d'avaluació contínua han de permetre avaluar l'adquisició dels coneixements teòrics o conceptuals de la matèria, i també, en un vessant pràctic, la capacitat de resoldre activitats aplicades de la matèria.

Es recomana un nombre mínim d'activitats avaluables en funció dels crèdits de les assignatures. Per exemple:

- Assignatures de 4,5-6 crèdits: mínim de dues activitats avaluables.
- Assignatures de 7,5 crèdits: mínim de tres activitats avaluables.
- Assignatures de 9 crèdits: mínim de quatre activitats avaluables.

La prova global s'ha de valorar entre un 30 % i un 70 % de la nota final de l'assignatura, mentre que el conjunt d'activitats d'avaluació contínua s'ha de valorar en la proporció restant.

Les dates en què s'han de realitzar la prova global i les proves parcials les determinen les CAT de cada ensenyament i les aprova la Junta de Centre. Les dates de totes les proves han d'estar dins de les dates oficials establertes. Així, **no es poden realitzar exàmens fora de les dates oficials.**

La guia acadèmica o l'annex del professor poden fixar, si s'estima convenient, l'assistència obligatòria dels estudiants a sessions concretes o activitats puntuals. En aquest cas, també ha de fixar les condicions i les conseqüències de no assistir a les activitats o sessions obligatòries.

A banda de les activitats avaluables directament, el professorat pot programar altres exercicis o proves d'aprenentatge, teòriques o aplicades, obligatòries o opcionals, que poden tenir el caràcter i les condicions que el professorat expresse en l'annex. En qualsevol cas, el temps de dedicació de l'alumnat per a totes les activitats que no es facen a l'aula (catalogades com a *treball dirigit*), tant les d'avaluació com les d'aprenentatge, no ha de superar un terç de les hores totals dels crèdits ECTS de l'assignatura.

Una vegada lliurades les activitats d'avaluació contínua i d'aprenentatge, es recomana establir mecanismes ràpids i eficients perquè l'alumnat pugui conèixer els seus errors i ser conscient del nivell d'aprenentatge i dels problemes que té. Les vies de retorn o retroacció entre el professorat i l'alumnat poden ser molt diverses. A aquest efecte, la utilització en el sistema d'avaluació continuada ha de tenir prou elements de prova per atendre les possibles reclamacions.

5. Els grups.

La docència s'ha de fer en grups bàsics de 50 estudiants, aproximadament, quan els recursos humans i materials ho permeten.

Hi ha d'haver la possibilitat, opcional per als departaments, d'agregar diversos grups bàsics en un grup superior o més. Això seria possible en un màxim d'un terç de les hores de docència presencial programada. Es recomana impartir les sessions amb grups agregats (llicions magistrals, conferències...) els dies habilitats per a activitats complementàries, que s'ha d'intentar que siguin els mateixos per a diversos grups.

Cada grup ha d'elegir un delegat o delegada de grup, qui és l'interlocutor oficial amb el professor, el director/a de departament/coordinador/a d'àrea, el coordinador/a de titulació/curs/grup i el degà/ana.

6. La coordinació docent i l'estructura de coordinació dels graus.

L'estructura d'organització dels graus té quatre tipus de coordinadors: coordinadors de titulació, coordinadors de curs, coordinadors de grups i coordinadors d'assignatura.

El *coordinador o coordinadora de titulació* realitza una coordinació vertical entre cursos. La seua funció és coordinar assignatures de la titulació per evitar solapaments i organitzar activitats conjuntes.

El *coordinador o coordinadora de curs* realitza una coordinació horitzontal. La seua funció és coordinar assignatures d'un curs per evitar solapaments i organitzar activitats conjuntes.

El *coordinador o coordinadora de grup* coordina els professors que imparteixen les distintes assignatures en un mateix grup, i ha de procurar que no es concentren els treballs o les activitats complementàries en el grup. Ha de vetlar també pel correcte funcionament de les assignatures compartides.

El *coordinador o coordinadora d'assignatura* té la funció d'elaborar la fitxa acadèmica de l'assignatura i de coordinar els professors de la seua àrea de coneixement que la imparteixen.

El professorat assignat a cada grup es constitueix en equip docent a fi de coordinar-se en la pràctica docent del grup que comparteix. Entre els professors de cada grup, n'hi ha un que ha de fer funcions de coordinació, com a *coordinador o coordinadora de grup*.

La coordinació docent consisteix, com a mínim, a disposar d'un calendari únic amb la concreció de totes les activitats d'avaluació de totes les assignatures del grup, així com de les activitats complementàries.

Per facilitar una adequada realització de les activitats i fomentar-ne la qualitat, convé evitar concentracions innecessàries d'activitats en uns mateixos dies.

També pot formar part de les funcions de la coordinació docent organitzar activitats comunes per als estudiants del grup, així com conèixer el tipus d'activitats que programen les altres assignatures d'un mateix grup.

Els coordinadors de grup/curs, juntament amb els delegats de cada grup/curs, o almenys una representació, han de realitzar un mínim d'una reunió de seguiment i avaluació de la docència a meitat del quadrimestre. A aquesta reunió, hi ha d'assistir els coordinadors de títol i de curs, segons que siga el cas, i una representació del Deganat. El coordinador/a de titulació ha d'elevat un informe a la CAT de la titulació del resultat de la reunió.

S'ha de tendir que els professors que ocupen les tasques de coordinació tinguen un reconeixement pel treball fet.

7. De les tutories.

El sistema de tutories serveix per proporcionar informació i assessorament a l'estudiant amb la finalitat de facilitar-ne el desenvolupament acadèmic, social i personal, de fer-ne el seguiment de l'evolució acadèmica general, dels problemes particulars per organitzar-se el treball, de les dificultats d'aprenentatge, dels problemes amb els grups de treball, i d'orientar-lo en les eixides professionals.

Disposició transitòria

Aquest protocol acadèmic docent per a totes les titulacions de grau que imparteix la Facultat de Dret entra en vigor el pròxim curs acadèmic 2014/2015.

ANNEX

Resum de la distribució horària per a professors i estudiants

ECTS	Hores de dedicació total de l'estudiant a l'assignatura	Presencial 40%	Activitat dirigida 20%	Treball autònom 40%	Disponibilitat de temps/espai d'aula en l'assignatura (per setmana)	Distribució real aproximada d'hores/setmana
4,5	112,5 hores (4,5 cr. x 25 h./cr.)	45 hores Minim recomanat d'Activitat aplicada:15 h. Activitats complementaries i examen:7,5 h Per tant, en este cas, Docència teòrica: 22,5 h	22,5 hores	45 hores	3 hores setmanals en dos dies (2 h. i 1 h.)	2 h. i 30 minuts/setmana (37,5 hores entre 15 setmanes)
6	150 hores (6 cr. x 25 h./cr.)	60 hores Minim recomanat d'Activitat aplicada: 20 h. Activitats complementaries i examen: 10 h Per tant, en este cas, Docència teòrica: 30 h	30 hores	60 hores	4 hores setmanals en dos dies (2 h. i 2 h.)	3 h. i 20 minuts/setmana (50 hores entre 15 setmanes)
7,5	187,5 hores (7,5 cr. x 25 h./cr.)	75 hores Minim recomanat d'Activitat aplicada: 25 h. Activitats complementaries i examen: 12,5 h Per tant, en este cas, Docència teòrica: 37,5 h	37,5 hores	75 hores	Primer quadrimestre en dos dies (2 h. y 1 h.) Segon quadrimestre, un dia: 2 hores	Primer quadrimestre: 2 h. i 30 minuts/setmana. Segon quadrimestre, un dia: 1 hora 40 minuts/setmana (62,5 hores entre 30 setmanes)
9	225 hores (9 cr. x 25 h./cr.)	90 hores Minim recomanat d'Activitat aplicada: 30 h. Activitats complementaries i examen: 15 h Per tant, en este cas, Docència teòrica: 45h	45 hores	90 hores	Tres hores setmanals en dos dies.	2 h. i 30 minuts/setmana.(75 hores entre 30 setmanes)